

Noul ghid al nesimțitului

Radu Paraschivescu (n. 1960, București) este scriitor, traducător și în primul rând cititor. Unii îl consideră și ziarist – o încadrare pe care o refuză de fiecare dată. Spune despre el că apare mult prea des la televizor și la radio, motiv pentru care își îndeamnă prietenii să deschidă prudent frigiderele. E fascinat de Europa și de diamantele ei, de la Rothenburg la Sevilla, de la Bruges la Florența și de la Dinan la Sintra. Crede că Roma înseamnă apogeul frumuseții și că urma cea mai apăsată în viață o lasă imprezizibilul. Dacă ar fi să predea ceva, materia respectivă s-ar numi „Teoria și practica neașteptării“. Își păstrează nealterată capacitatea de-a admira și de-a iubi. La Humanitas publică romane (*Fluturile negru*, *Cu inima smulsă din piept*, *Podul Diavolului*, *Acul de aur și ochii Glorianei*, *Astăzi este mâinele de care te-ai temut ieri*, *Brățară pe glezna ta* etc.), volume de povestiri (*Bazar bizar*, *Aștept să crăpi – de astăzi, în prime time*, *Omul care mută norii*, *Garoafe la bordel*), literatură confesivă (*Am fost cândva femeie de onoare*) și texte despre România ultimelor decenii (*Maimuța carpatină*, *Două mățuri stau de vorbă*, *Orice om îi este teamă*, *În lume nu-s mai multe Români – planetei noastre asta i-ar lipsi*, *Noi suntem români (nimeni nu-i perfect)*, *Libertatea de depresie – Învăluiri și dezvăluiri de pe la noi*). Bestsellerul *Ghidul nesimțitului* i se vinde în peste 70.000 de exemplare. Are peste 120 de cărți traduse din autori ca Julian Barnes, Jonathan Coe, Salman Rushdie, George Saunders, Stephen Fry, David Lodge, William Golding, Kazuo Ishiguro, James Salter, Nick Hornby, Alain de Botton, C.S. Lewis, William Burroughs, John Steinbeck etc. De la unul dintre autorii traduși, Julian Barnes, a aflat că „îndrăgostirea e forma cea mai violentă a gustului“. Și tinde să-i dea dreptate.

RADU PARASCHIVESCU

Noul ghid al nesimțitului

după 20 de ani

HUMANITAS

Redactori: Lidia Bodea, Cristian Negoită
Coperta: Angela Rotaru
Tehnoredactor: Manuela Măxineanu
DTP: Dragoș Dumitrescu, Dan Dulgheru

Tipărit la Bookart Printing

© HUMANITAS, 2026

Descrierea CIP a Bibliotecii Naționale a României
Paraschivescu, Radu
Noul ghid al nesimțitului: (după douăzeci de ani) /
Radu Paraschivescu. – București: Humanitas, 2026
ISBN 978-973-50-9229-0
821.135.1
394

EDITURA HUMANITAS

Piața Presei Libere 1, 013701 București, România
tel. 021.408.83.50, fax 021.408.83.51
www.humanitas.ro

Comenzi online: www.libhumanitas.ro
Comenzi prin e-mail: vanzari@libhumanitas.ro
Comenzi telefonice: 0723 684 194

Argument

Enciclopediile și ghidurile sunt instrumente care trebuie actualizate periodic. La fiecare trei, cinci sau zece ani. Motivul e elementar, dragă Watson. Pe de o parte, ce a fost valabil în 2017 sau în 2022 nu mai e valabil în 2026. Pe de alta, volumul de informații crește, iar asta obligă la ediții noi.

Am lucrat și la o enciclopedie, și la un ghid. Am fost coautor și cotraducător al ediției românești a unui Larousse al fotbalului. Răsfoindu-l cu puțin timp în urmă, mi-am dat seama cât de utilă e actualizarea și cât de păgubos refuzul de-a o întreprinde. Ediția despre care vorbesc a apărut în 2003 – întâmplător, anul în care am ajuns la Humanitas. Cine o frunzărește acum constată că, la capitolul rezervat vedetelor din fotbalul internațional, lucrurile se opresc la Beckham, Zidane, Baggio, Dunga, Maldini, Gascoigne, Figo, Raúl, Ronaldo (brazilianul), Totti și Thierry Henry. Actualizarea informațiilor ar fi însemnat, printre altele, includerea în capitol a câtorva dintre gloriile ultimelor două decenii: Lionel Messi și Luka Modrić, Cristiano Ronaldo și Neymar, Declan Rice și Vinicius Jr, Lamine Yamal și Mohamed Salah, Zlatan Ibrahimović și Erling Haaland, Harry Kane

și Virgil van Dijk, Josep Guardiola și Jürgen Klopp, José Mourinho și Mikel Arteta etc., etc., etc.

Lucrurile stau la fel și când vine vorba despre un ghid. Editorii lui dovedesc scrupulozitate în materie de actualizare a informației – lucru, de altminteri, firesc și necesar. Țin minte că, pe vremea când lucram la un astfel de ghid, am primit două mesaje de la editorul străin în intervalul a două săptămâni. Primul mesaj o privea pe proprietărea unei pensiuni din Paris și-i prevenea pe clienții ei care reveneau la adresă să nu cumva s-o întrebe pe distinsa septuagenară „ce face scumpa de Moko“. Nu de alta, dar „scumpa“ – o albastră de Rusia cu adevărat superbă – fusese călcată de o mașină și se săvârșise dintre cei vii, spre jalea proprietăresei și a vecinilor prin ale căror curți Moko se plimbase în voie ani la rând. Ca urmare, simpla rostire a numelui „Moko“ declanșa plânsul sfâșietor al lui *madame* Lagrange și se cuvenea ca musafirii empatici și avizați ai pensiunii să știe acest lucru, spre a evita situațiile delicate. Mai mult, editorul francez ne informa că locul lui Moko fusese luat de Olivier, un euromotan cules de pe străzi și instalat cu drepturi depline la pensiune (or, știm ce înseamnă drepturile depline când vine vorba de pisici). Întrebările despre Olivier erau permise, adăuga editorul în scrisoare, iar trimerile la Olivier Martinez, sugera tot el, aveau potențialul de-a provoca îmbujorarea feciorenică a lui *madame* Lagrange.

O săptămână mai târziu, editorul francez a revenit cu o nouă precizare. Ora de închidere a Muzeului X în zilele de miercuri nu mai era 19, ci 18.30, iar ultima intrare fusese devansată pentru ora 18.00, în loc de 18.30, cum fusese până atunci. Bineînțeles că, într-o

perioadă când aproape totul este „la un click distanță“, informația ar fi putut fi obținută în câteva secunde de pe site-ul muzeului, numai că o instituție care se respectă și își respectă publicul nu poate accepta inadvertențele, cu atât mai mult dacă își fac apariția în paginile unui ghid. Unii turiști, recoltați mai cu seamă dintre adepții city-breakurilor, își fac un program riguros în cele două-trei zile de colindat, așa că o neconcordanță de o jumătate de oră poate să provoace bombăneli și frustrări. Mai ales că, deși suntem în 2026, nu toată lumea trăiește cuplată la internet.

Dintre întrebările cărora a trebuit să le răspund înainte să mă apuc de lucru, una m-a vizitat cu asiduitate. „Ce faci, inserezi secțiunile noi pe care ai de gând să le scrii în prima ediție a *Ghidului* (Humanitas, 2006), sau scrii ceva de sine stătător?“ N-a fost cea mai simplă decizie. Dacă aș fi procedat conform metodei Larousse, ar fi trebuit să recitesc *Ghidul* inițial, să văd unde ar fi locul cel mai bun pentru introducerea textului scris în premieră și să obțin o carte binișor mai dolofană decât ediția inaugurală. (Eventual să scot anumite părți spre a le face loc altora, păstrând astfel un număr de pagini apropiat de cel inițial.) Am ridicat două obiecții în numele cititorului. Prima: posibilitatea de-a nu izbuti să realizez, ca autor, o cusătură perfectă între textul inițial și cel adăugat. A doua: faptul că, prin achiziționarea ediției a doua din *Ghidul nesimțitului*, cititorul ar fi cumpărat automat și o bună parte din textul primeia și ar fi putut să se simtă tras pe sfoară.

Așa stând lucrurile, am decis (și sper că am făcut bine) să scriu un *vingt ans après* în care, spre deosebire de Dumas și muschetarii lui, să observ cum se manifestă

nesimțirea în România ultimilor ani, la două decenii distanță de primul eseu ironic despre comportamentul mojiș și particularitățile lui. Nu de alta, dar lumea și țara sunt altele. Au apărut rețelele sociale, care, cu douăzeci de ani în urmă, se găseau în fază incipientă. Au apărut atitudini și comportamente noi. Au apărut medii inedite de manifestare a speciei umane. O parte dintre lucrurile care treceau drept excepții scandaloase în 2006 au devenit mărci ale obișnuinței în 2026. Și, oricât am încuraja schimbarea (ne-o dorim, sigur că ne-o dorim), vine o vreme când cazi pradă exasperării și ajungi să regreti *statu quo*-ul. Ajungi să regreti, printre altele, zilele când, dacă nu-i țineai ușa unei doamne la intrarea într-un magazin, erai considerat nesimțit, spre deosebire de prezent, când, în unele părți ale lumii, faptul că îi ții ușa deschisă doamnei te expune, prin patologice acrobații ale minții, acuzațiilor de hărțuire. Ajungi să regreti zilele în care nu erai obligat la autocenzură ideologică și corectă politic față de fiecare cuvânt scris sau rostit. Ajungi să regreti perioada în care puteai spune glume nevinovate fără să-ți fie teamă de etichetări și de vigilența necruțătoare a străjerilor de moravuri.

La scurtă vreme după ce a apărut *Ghidul nesimțitului*, de pe la începutul toamnei lui 2006, doi vecini nu mi-au mai răspuns la salut. Am preferat să văd partea plină a paharului și să mă declar bucuros că, în două dintre cele douăzeci de apartamente de pe scară, se citește (și se citesc inclusiv cărțile mele).

Volumul care apare acum nu numai că nu reia nimic din cel de-acum douăzeci de ani, dar se distinge de el prin cel puțin trei lucruri.

În primul rând, *Ghidul* din 2006 se inspira – nu în totalitate, dar într-o măsură destul de mare – din realități decupate din viața trăită în blocul și în cvartalul în care locuiam în perioada când l-am scris. *Ghidul* de față lărgeste rama și discută despre lucruri care se petrec pe stradă, în sector, în oraș, în județ, în țară sau în afara ei. În metrou, în gări, în aeroporturi, în săli de spectacole și pe stadioane.

În al doilea rând, în vechiul *Ghid* am evitat să dau nume, mai cu seamă că nu aparțineau unor celebrități dintr-un domeniu sau altul. (E-adevărat, chiar dacă n-am făcut-o, cei doi vecini și jumătățile lor tot s-au recunoscut în ipostaza celor care tranșează carne în casa scării și organizează mese – aniversare sau comemorative – pe palier. De aceea au preferat să-mi ignore salutul și să mă trateze ca pe un îngâmfat care distruge solidaritatea de scară.) În *Ghidul* pe care-l țineți acum în mână sunt multe nume de politicieni și reprezentanți ai clerului, de sportivi și actori, de influenceri și oameni de televiziune, de medici sau „medici“, de jurnaliști sau „jurnaliști“. Iată câteva dintre ele: Cristian Victor Piedone Popescu și Diana Iovanovici-Șoșoacă, Victor Ponta și Marius Marinescu, Daniel Ghiță și Răzvan Burleanu, Florentin Petre și Cristian Rizea, Corneliu Vadim Tudor și Anca Constantinescu, George Copos și Andreea Bălan, Alina Ceușan și Nicolae Bănicioiu.

În al treilea rând, *Ghidul nesimțitului* din 2006 consta doar în scene care ilustrau corigențe ale comportamentului din spațiul public și, uneori, privat. Unele dintre aceste scene păreau inventate strict ca exemplificări ale mârlnăiei. *Ghidul* din 2026 are o componentă confesivă puternică, pe care, fără îndoială, că o veți remarca.

Paginile care urmează conțin multe întâmplări al căror martor s-a întâmplat să fiu, amintiri care mi-au provocat silă, mirare sau revoltă, episoade de care aș fi preferat să nu fi avut parte, divergențe în care m-am văzut târât fără să mi-o fi dorit. Printre altele, fiindcă ele nu m-au afectat doar pe mine, ci și pe mulți alții. Și mi-am permis, pentru ca lucrurile să câștige în limpezime, să mă autocitez de câteva ori, transcriind fie un fragment de text, fie un text integral din cărțile mele apărute în ultimul deceniu.

După cum știm, nesimțirea nu constă doar într-o vorbă jignitoare sau într-un gest golănesc. Acesta e doar primul ei nivel, cel al nesimțirii epidermice. Tot la nesimțire se încadrează însă comportamentele care, lezând demnitatea umană, contribuie la felul în care ni se strică orașul, țara, lumea și viața. Și tot la nesimțire intră sfidarea vinovată și periculoasă a regulilor și recomandărilor în perioade de presiune maximă pentru mulți dintre noi. Din acest punct de vedere, pandemia de COVID-19 și invadarea Ucrainei de Rusia lui Putin au dat naștere unor atitudini, manifestări și poziții care au trecut cu mult dincolo de geamandurile nesimțirii. Și care au calificat înotul în smârcuri drept îndeletnicire de bază a unor semeni care, cu bună știință sau fără voie, au făcut un rău în formă continuată.

Unul dintre capitole se ocupă de impostură, fie ea din literatură, politică, economie, medicină, administrație, muzică etc. Poate că mă înșel, dar am din ce în ce mai des sentimentul că impostura e la rândul ei o formă aparte a nesimțirii. Și fiindcă mă număr printre cei care consideră plagiatul un vehicul al imposturii,

rezultă că se poate stabili, de asemenea, o relație apropiată între plagiat și nesimțire.

Veți descoperi, de asemenea, în cuprinsul cărții care urmează, momentul anume în care m-am întrebat dacă nu cumva primul *Ghid* ar merita să aibă parte de o continuare. Deși al doilea *Ghid* apare acum, la fix douăzeci de ani după primul, ideea continuării mi-a venit încă din a doua parte a lui 2023, când eram la Sala Palatului și încercam să rămân calm, în timp ce accesele de tuse din jurul meu acopereau un concert din cadrul Festivalului „George Enescu“.

Un ultim amănunt. *Ghidul nesimțitului* din 2006 (care a cunoscut trei ediții și vânzări de peste 75.000 de exemplare) a abundat în scene comice, deși în spatele râsului se găseau o parte dintre îngrijorările, nedumeririle și exasperările noastre. Am primit două propuneri de punere a lui în scenă. Am făcut lansări care au trebuit repetate la cererea cititorilor. La Târgul de Carte de la Mangalia, de exemplu, ținut în vara lui 2006 în fața Casei de Cultură, am avut patru lansări în tot atâtea zile consecutive. *Ghidul nesimțitului* din 2026 diferă vizibil de produsul de acum douăzeci de ani. Se simt în el mai apăsate lucruri care în 2006 erau schițate cu un zâmbet în colțul gurii. Se simte amărăciunea, se simte revolta, se simte stupefacția în fața unor semeni dispuși să calce totul în picioare spre a-și proteja interesele și incapabili să se reformeze, chiar admițând, prin absurd, că ar dori s-o facă. *Ghidul* din 2006 a putut fi citit și ca o colecție de gaguri, ca o inițiere în burlescul pestriț și uneori sulfuros al tranziției noastre. Deși e de așteptat că veți râde și aici, *Noul ghid al nesimțitului (după*

douăzeci de ani) din 2026 conține mugurii a ceva care se cheamă veghe civică. Alături de ea stă cuibărită o speranță tot mai fragilă de la o violență de limbaj la alta, de la un plagiat la altul, de la o probă de impostură la alta, de la un politician corupt la altul.

R.P.

Cuprins

<i>Argument</i>	5
Imagini din bordel	13
Triburi și triluri de pe Facebook	57
Ce mai impostura-vura?	87
Să mergem la (în) sală	141
Fotbal între muie și ciori	181
Colectiv – infamii individuale	223
Un simplu vis	235